



ISSN: 3060-4613



MAKTABGACHA
VA MAKTAB
TA'LIMI VAZIRLIGI



O'zbekiston
Milliy Pedagogika
Universiteti



No6(1)
2026

- 13.00.00 Pedagogika fanlari
- 13.00.01 Pedagogika nazariyasi. Pedagogik ta'limotlar tarixi
- 13.00.02 Ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi (sohalar bo'yicha)
- 13.00.03 Maxsus pedagogika
- 13.00.04 Jismoniy tarbiya va sport mashg'ulotlari nazariyasi va metodikasi
- 13.00.05 Kasb-hunar ta'limi nazariyasi va metodikasi
- 13.00.06 Elektron ta'lim nazariyasi va metodikasi (ta'lim sohaları va bosqichlari bo'yicha)
- 13.00.07 Ta'limda menejment
- 13.00.08 Maktabgacha ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi
- 13.00.09 Ijtimoiy pedagogika
- 07.00.00 Tarix fanlari
- 19.00.00 Psixologiya fanlari
- 01.00.00 Fizika-matematika fanlari
- 02.00.00 Kimyo fanlari
- 03.00.00 Biologiya fanlari
- 09.00.00 Falsafa fanlari
- 10.00.00 Filologiya fanlari
- 11.00.00 Geografiya fanlari

M

AKTABGACHA VA AKTAB TA'LIMI

Pedagogika, psixologiya fanlariga ixtisoslashgan ilmiy jurnal



MAKTABGACHA VA MAKTAB TA'LIMI



Elektron nashr. 284 sahifa,
1-iyun, 2026-yil.

BOSH MUHARRIR:

Karimova E'zoza Gapijanovna – O'zbekiston Respublikasi Maktabgacha va maktab ta'limi vaziri

BOSH MUHARRIR O'RINBOSARI:

Ibragimova Gulsanam Ne'matovna – Pedagogika fanlari doktori, professor

TAHRIRIYAT KENGASHI A'ZOLARI

Ibragimov X.I. – pedagogika fanlari doktori, akademik
Shoumarov G'.B. – psixologiya fanlari doktori, akademik
Qirg'izboyev A.K. – Tarix fanlari doktori, professor
Jamoldinova O.R. – pedagogika fanlari doktori, professor
Sharipov Sh.S. – pedagogika fanlari doktori, professor
Shermuhhammadov B.Sh. – pedagogika fanlari doktori, professor
Ma'murov B.B. – pedagogika fanlari doktori, professor
Madraximova F.R. – pedagogika fanlari doktori, professor
Kalonov M.B. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Nabiyev D.X. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Qo'ldoshev Q. M. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Ikramxanova F.I. – filologiya fanlari doktori, professor
Ismagilova F.S. – psixologiya fanlari doktori, professor (Rossiya)
Stoyuxina N.Yu. – psixologiya fanlari nomzodi, dotsent (Rossiya)
Magauova A.S. – pedagogika fanlari doktori, professor (Qozog'iston)
Rejep O'zyurek – psixologiya fanlari doktori, professor (Turkiya)
Woogyu Cha – Koreya milliy ta'lim universiteti rektori (Koreya)
Polonnikov A.A. – psixologiya fanlari nomzodi, dotsent (Belarus)
Mizayeva F. O. – Pedagogika fanlari doktori, dotsent
Baybayeva M.X. – pedagogika fanlari doktori, professor
Muxsiyeva A.T. – pedagogika fanlari doktori, professor
Aliyev B. – falsafa fanlari doktori, professor
Abdullayeva N. Sh. – Pedagogika fanlari doktori (DSc), professor
Doniyorov S. M. – “Yangi O'zbekiston” va “Pravda Vostoka” gazetalari tahririyati DM bosh muharriri, O'zbekiston Respublikasida xizmat ko'rsatgan jurnalist, filologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
G'afurov D. O. – falsafa fanlari doktori (Phd)
Shomurodov R.T. – iqtisodiyot fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Mirzayeva F. O. – pedagogika fanlari doktori (DSc), dotsent
Jalilova S.X. – psixologiya fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Bafayev M.M. – psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Usmonova D.I. – Samarqand iqtisodiyot va servis institute dotsenti
Saifnazarov I. – falsafa fanlari doktori, professor
Nematov Sh.E. – pedagogika fanlari nomzodi (PhD)
Tillashayxova X.A. – psixologiya fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Yuldasheva F.I. – pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Yuldasheva D.B. – filologiya fanlari bo'yicha falsafa (PhD) doktori, dotsent
Tangriyev A. T. – Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti kafedra professori
Ashurov R. R. – psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Panjiyev M. A. – Qashqadaryo viloyati Maktabgacha va maktab ta'limi boshqarmasi boshlig'ining birinchi o'rinbosari
Xudayberganov N. A. – Xorazm Ma'mun akademiyasi Tabiiy fanlar bo'limining katta ilmiy xodimi, biologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Vaxobov Anvar Abdusattor o'g'li – Pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori, dotsent

Muassis: “Tadbirkor va ishbilarmon” MChJ

Hamkorlarimiz: O'zbekiston Respublikasi Maktabgacha va maktab ta'limi vazirligi, O'zbekiston milliy pedagogika universiteti

EDITOR-IN-CHIEF:

Karimova E'zoza Gapirzhanovna – Minister of Perschool and School Education of the Republic of Uzbekistan

DEPUTY EDITOR-IN-CHIEF:

Ibragimova Gulsanam Ne'matovna – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

EDITORIAL BOARD MEMBERS:

Ibragimov X.I. – Doctor of Pedagogical Sciences, Academician

Shoumarov G. B. – Doctor of Psychological Sciences, Academician

Qirg'izboyev A. K. – Doctor of Historical Sciences, Professor

Jamoldinova O.R. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Sharipov Sh.S. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Shermuhhammadov B.Sh. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Ma'murov B.B. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Madraximova F.R. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Kalonov M.B. – Doctor of Economic Sciences, Professor

Nabiyev D.X. – Doctor of Economic Sciences, Professor

Koldoshev K. M. – Doctor of Economic Sciences, Professor

Ikramxanova F.I. – Doctor of Philological Sciences, Professor

Ismagilova F.S. – Doctor of Psychological Sciences, Professor (Russia)

Stoyuxina N.Yu. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor (Russia)

Magauova A.S. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor (Kazakhstan)

Rejep O'zyurek – Doctor of Psychological Sciences, Professor (Turkey)

Wookyu Cha – President of the National University of Education, Korea (South Korea)

Polonnikov A.A. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor (Belarus)

Mizayeva F. O. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Baybayeva M.X. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Muxsiyeva A.T. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Aliyev B. – Doctor of philosophy, professor

Abdullayeva N. Sh. – Doctor of Pedagogical Sciences (DSc), Professor

Doniyorov S. M. – Editor-in-Chief of the DM Editorial Office of the newspapers “Yangi O'zbekiston” and “Pravda Vostoka”, Honored Journalist of the Republic of Uzbekistan, Doctor of Philosophy (PhD) in Philology, Associate Professor

Gafurov D. O. – Doctor of Philosophy (PhD)

Shomurodov R.T. – Candidate of Economic Sciences (PhD), Associate Professor

Mirzayeva F. O. – Doctor of Pedagogical Sciences (DSc), Associate Professor

Jalilova S.X. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor

Bafayev M.M. – Doctor of Philosophy in Psychological Sciences (PhD), Associate Professor

Usmonova D.I. – Associate Professor, Samarkand Institute of Economics and Service

Saifnazarov I. – Doctor of philosophy, professor

Nematov Sh.E. – Candidate of Pedagogical Sciences (PhD)

Tillashayxova X.A. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor

Yuldasheva F.I. – Doctor of Philosophy in Pedagogical Sciences (PhD), Associate Professor

Yuldasheva D.B. – Doctor of Philosophy (PhD) in Philological Sciences, Associate Professor

Tangriyev A.T. – is a professor of Tashkent State University of Economics

Ashurov R. R. – Doctor of Philosophy (PhD) in Psychology, Associate Professor

Panjiyev M. A. – First Deputy Head of the Department of Preschool and School Education of the Kashkadarya Region

Khudaiberganov N. A. – Senior Researcher of the Department of Natural Sciences of the Khorezm Mamun

Academy, Doctor of Philosophy (PhD) in Biological Sciences

Vakhobov Anvar Abdusattor oglu – Doctor of Philosophy in Pedagogical Sciences, Associate Professor

“Maktabgacha va maktab ta'limi” jurnali O'zbekiston Respublikasi Oliy attestatsiya komissiyasining quyidagi qarorlariga asosan pedagogika va psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD) hamda fan doktori (DSc) ilmiy darajasiga talabgorlarning dissertatsiyalaridagi asosiy ilmiy natijalarni chop etish uchun milliy ilmiy nashrlar ro'yxatiga kiritilgan:

Pedagogika fanlari bo'yicha: OAK Kengashi tavsiyasi (26.08.2024-y., №11-05-4381/01) asosida:

- Ekspert kengashi (29.10.2024-y., №10)
- Rayosat qarori (31.10.2024-y., №363/5)

Psixologiya fanlari bo'yicha: Toshkent davlat pedagogika universiteti murojaatiga asosan OAK tavsiyasi (24.04.2025-y., №11-05-2566/01):

- Ekspert kengashi (25.05.2025-y., №10)
- Rayosat qarori (08.05.2025-y., №370/5)

“Maktabgacha va maktab ta'limi”
jurnali

26.09.2023-yildan

O'zbekiston Respublikasi Prezidenti
Administratsiyasi huzuridagi Axborot
va ommaviy kommunikatsiyalar
agentligi tomonidan **№C-5669363**
reyestr raqami tartibi bo'yicha
ro'yxatdan o'tkazilgan.

Litsenziya raqami: **№136361**

MUNDARIJA

Milliy xarakter tushunchasining pedagogik va aksiologik talqini.....	10
Usmonova Muattar Bahadirjonovna	
Maktabgacha yoshdagi bolalarning o'zini o'zi anglashida muloqotning o'rni	14
Yaxshiboyeva Zuhra, Pardayeva Munisa	
Maktabgacha ta'lim tizimida sog'lom turmush tarzi ko'nikmalarini shakllantirishning zamonaviy usullari	17
Dilsora Shodmonova	
Педагогические предпосылки развития билингвизма у детей в дошкольных образовательных учреждениях	24
Истамова Нигора Азимжановна	
Maktabgacha ta'lim tashkilotlarida neyrogimnastika texnologiyalaridan foydalanishning pedagogik asoslari.....	29
Saidova Nigora Olimovna, G'ulomova Shaxnoza Abdusalom qizi	
Jismoniy tarbiya va sport: iqtidorli yoshlarni tanlash, saralash va ularni maqsadli tayyorlashning zamonaviy yo'llari.....	32
Muxamedjanov Shovkat Muxrumovich	
Yoshlar ma'naviy-axloqiy tarbiyasida tarixiy xotira, milliy meros va qadriyatlardan foydalanishning pedagogik asoslari.....	36
Nomozov Muhammadyusuf Meyliqul o'g'li	
Sport tashkilotlarida rahbarlik qilish va boshqarish.....	40
Artikov Xayrulla Baxtiyarovich	
Formation and Development Stages of Terminology as a Scientific Discipline	44
Lola Mannobova	
Lexicographic Features of Onomastic Units in English and Uzbek Dictionaries	48
Berdiyeva Mashhura Tulqin qizi	
Boshlang'ich sinf o'quvchilarining qobiliyat, qiziqish va o'rganish usullarini hisobga olgan pedagogik metodlar va dars rejaları	51
Abdullaeva Gulmira, Egamberganova Yorqinoy Ollobergan qizi	
Disputning ingliz romanlaridagi pragmatik va lingvokulturologik ko'rinishlari	55
Abdumalikova Diyoraxon Rafiqjon qizi	
O'yin texnologiyalarining aqliy rivojlanishida muammolari bo'lgan bolalar ijtimoiy ko'nikmalarini rivojlantirishdagi o'rni	59
Abdunazarov Abdumutal Olimovich	
Auditoriyada va auditoriyadan tashqari jarayonda talabalar ijtimoiylashuvini rivojlantirish mexanizmlari	64
Alimova Gulrux Farhod qizi	
Maktabgacha yoshdagi bolalarda kreativ fikrlashni rivojlantirishda interaktiv o'yin texnologiyalarining pedagogik imkoniyatlari	70
Axtamova Mohinur O'tkir qizi	
Oilaviy zo'ravonlikka uchragan ayollarni qo'llab-quvvatlashda mahalla va ijtimoiy xizmatlarning o'rni	74
Dumarova Gulfira Kozimbekovna, To'liqinova Muxlisaxon Jamshid qizi	
O'zbek milliy romanchiligida tarixiy haqiqat va badiiy talqin (Xayriddin Sultonning "Yaldo kechasi" romani misolida)	78
G'aybulloyeva Parvina Samandar qizi	
Aqli zaif bolalarda kommunikativ faoliyatning ontogeneza shakllanishi	82
Hamraqulova Durdona Dilshod qizi	
Neuroeducation va Phygital Learning asosida boshlang'ich sinf o'quvchilarining kognitiv faolligini rivojlantirish metodikasi	87
Hikmatova Yulduz Nuritdinovna	



Autizm spektri buzilgan bolalarning ijtimoiy-pedagogik moslashuvining nazariy asoslari	91
<i>Shodmanxojiyeva Iroda Ne'matulla qizi</i>	
Maktabgacha yoshdagi bolalarda nutq rivojlanishini qo'llab-quvvatlashda o'yin texnikalarining roli	95
<i>Jamolova Farida Fatillo qizi</i>	
Ta'lim qardosh tillarga yo'naltirilgan mtt direktorining boshqaruv kompetentligini rivojlantirish mexanizmlari (Qoraqalpog'iston Respublikasi misolida)	98
<i>Jumagulova Gulziya Madiyarovna</i>	
Oliy ta'limda talabalarning raqamli taqdimot va ommaviy nutq ko'nikmalarini axborot texnologiyalari vositasida takomillashtirish	103
<i>Junaydullayev Oxunjon Kaxorjon o'g'li</i>	
Boshlang'ich sinf ona tili darslarida o'yin texnologiyalari orqali nutq malakalarini rivojlantirish	107
<i>Maqsuda Maxsudovna Murodova</i>	
O'zbek tilida "nur" so'zining ko'chma ma'nolari	113
<i>Maxbuba Axatova</i>	
Bo'lajak tarbiya fani o'qituvchilarini kasbiy tayyorlashda raqamli texnologiyalar va interfaol metodlardan foydalanishning o'ziga xos xususiyatlari	116
<i>Misirova Nodira Tovbayevna, Nosirova Dilfuza Sa'dullayevna</i>	
Boshlang'ich sinf o'quvchilarining ingliz tilida og'zaki nutqini shakllantirishdagi qiyinchiliklar	120
<i>Nabiyeva Xilola Abdulmuratovna</i>	
Maktabgacha yoshdagi bolalarning ma'naviy-ma'rifiy qiyofasini shakllantirishning o'ziga xos xususiyatlari...	123
<i>Niyozova Maftuna Normaxmat qizi</i>	
Boshlang'ich sinf o'quvchilarida "Tarbiya" fanini tabiiy fanlar bilan integratsiyalash asosida ekologik tafakkurni shakllantirish.....	126
<i>Norbo'tayeva Iroda Yunusovna</i>	
Suzish vositalari yordamida talabalarning qo'l va oyoq mushaklarini rivojlantirish metodikasi	130
<i>Nosirov Sardor To'lqinjon o'g'li</i>	
Bo'lajak pedagoglarning metakognitiv kompetensiyasini rivojlantirishning didaktik imkoniyatlari	134
<i>Nosirova Ra'no Xamidovna</i>	
Dual ta'limda oliy ta'lim va maktabgacha ta'lim tashkilotlari o'rtasidagi hamkorlikning mazmuni.....	137
<i>Qoraboyeva Zohidaxon To'lanboyevna, Tursunbayeva Sevara Abdullo qizi</i>	
Maktabgacha ta'lim yoshidagi bolalar nutqida noverbal vositalarning roli.....	142
<i>Qurbanova Surayyo Tuynazar qizi, Maqsudboyeva Dilbar Olimjon qizi</i>	
Texnologiya fanini o'qitishda integrativ yondashuvning pedagogik zarurati va nazariy asoslari	146
<i>Qurbonmurotov Eldor Abdusaidovich</i>	
O'zbekistonning zamonaviy ta'lim muhitida o'zbek-rus bilingvizmi sharoitida o'quvchilar nutqining psixolingvistik xususiyatlari.....	149
<i>Qurdasheva Bonu Bexzod qizi</i>	
Xorij olimlari tadqiqotlarida prosotsial xulq-atvor namoyon bo'lishining o'rganilishi	153
<i>Rahimova Sarvinoz Odilboy qizi</i>	
Musiqqa fanlarini o'qitishda inquire-based learning texnologiyasidan foydalanish metodlari.....	157
<i>Raximova Dilbar Rizakulovna</i>	
Maktab rahbarining qaror qabul qilish uslubi pedagogik jamoa ijtimoiy faolligini rivojlantirish omili sifatida..	161
<i>Raximova Maryam O'tkir qizi</i>	
Yosh sportchilarda yurak-qon tomir tizimining morfofunksional adaptatsiyasi va sportchi yuragi fenomeni..	173
<i>Alimova Nasiba Adxamovna</i>	
Mintaqaviy iqtisodiyotda turizm klasterlarini rivojlantirishning zamonaviy yo'nalishlari.....	179
<i>Kurbonova Kamola Ilxomovna</i>	
Nutq madaniyati va notiqlik san'ati	183
<i>Mamadaliyeva Lola Shailyasovna</i>	
Molekulyar fizikada klasster yondashuvi asosida masalalar yechish samaradorligini oshirish	188
<i>Mirzamuratov Baxodir Fayzullayevich</i>	
Oliy o'quv yurtlari, sport tashkilotlari va sport marketingi tashkilotlari o'rtasidagi hamkorlikning zarurati.....	192
<i>Samatov Javlonbek Abdukayumovich</i>	

Boshlang'ich sinf o'quvchilarini texnologiya darslarida turli materialdan amaliy ishlarni tashkil qilish metodikasi	195
<i>Sanakulov Xamrakul Rizakulovich, O'roqova Nigina Botirjon qizi, Xoliqulova Ozoda Shuxratovna</i>	
Modern Teaching Methods in English Language Learning.....	199
<i>Sarvinoz Abdulhakimova</i>	
Erkin Vohidov ijodining o'rganilishi	202
<i>Shahnoza Muhammadiyeva</i>	
Bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilarida nutqiy faoliyatni rivojlantirishning ilmiy-nazariy asoslari	205
<i>Shopulatova Nasiba Umirovna</i>	
Yuqori intensivlikdagi atsiklik yuklamalar ta'sirida futbolchilar organizmi funksional holatining yoshga oid xususiyatlari.....	208
<i>Shukurova Sayyora Sa'dullaevna, Kadirov Abdurashid</i>	
Talabalarda badiiy did va estetik tarbiyasini rivojlantirish pedagogik muammo sifatida	211
<i>Temirov Murodjon Anvarovich</i>	
The Role of Authentic Materials in Teaching English for Specific Purposes: Implications for Tourism Students.....	215
<i>Toshmamatova Marjona Olimjon kizi</i>	
Neyrokognitiv rivojlanish va bolalarning maktabga psixologik tayyorgarligi o'rtasidagi bog'liqlik	220
<i>Toshpo'latova Mahina Farxod qizi</i>	
Bo'lajak o'qituvchilarda terminologik tafakkurni rivojlantirishning nazariy asoslari	224
<i>Umaraliyeva Shahlo Sayfullo qizi</i>	
Artistic Pedagogy as a Basis for Developing Spiritual-Communicative Culture in Student Youth: Pedagogical Foundations	228
<i>Umarova Malika Khisabidinovna, Orifjonova Kamolabonu Kozimbek qizi</i>	
Pragmatic Competence and Cultural Adaptation in EFL Contexts: Challenges and Pedagogical Implications.....	232
<i>Veronica Khatamova</i>	
Ta'lim tojik tilida olib boriladigan maktablarda morfologiya o'qitish muammosi	236
<i>Xojiyeva Iroda Zokirjon qizi</i>	
Innovatsion yondashuv asosida "Maktabgacha yoshdagi bolalarni tabiat bilan tanishtirish" modulini o'qitish metodikasi muammo sifatida	240
<i>Zaxro Yo'ldashovna Shanasirova</i>	
Interaktiv topshiriqlar orqali boshlang'ich sinf o'quvchilarining chet tiliga bo'lgan qiziqishlarini individuallashtirish	246
<i>Nishonova Gulchehra Ravshanjon qizi</i>	
The Role of Project-Based Learning and Artificial Intelligence Technologies in Enhancing Foreign Language Students' Academic Achievement and Motivation.....	250
<i>Olimov Sh. Sh., Zaripov K. Ya.</i>	
Mechanisms for Assessing Academic Achievements in the Finnish Education System and the Possibility of their Adaptation In Schools In Uzbekistan	254
<i>Saytbekova Svetlana Saylaubaevna</i>	
Maktabgacha ta'limda bolalar bilan innovatsion texnologiyalar yordamida ekologik omillarni singdirish	257
<i>Xoldorova Mashxura G'ulomovna</i>	
Finlyandiya ta'lim tizimida o'quvchilarning o'zlashtirishini baholash mexanizmlari va ularni O'zbekiston maktablarida qo'llash istiqbollari.....	260
<i>Xudaybergenova Zuxra Isakovna</i>	
Jadidchilik harakati va uning pedagogik-ijtimoiy mohiyati hamda tamoyillari	263
<i>Yusupov Ma'mur Ma'rufovich</i>	
Проблемы нравственного воспитания личности в произведениях В. Распутина.....	269
<i>Рахимова Шахзода Равшановна</i>	
Boshlang'ich sinf o'quvchilarida matematik kompetensiyalarni shakllantirishning pedagogik omillari	273
<i>Imamova Nasiba Xurramovna</i>	



Bo'lajak biologiya o'qituvchilarida tolerantlik madaniyatini rivojlantirishning pedagogik asoslari	276
Xidirov Faxriddin Fozilovich	
Транслингвальные практики русскоязычных мигрантов в условиях многоязычной среды	280
Рахмонова Нилуфар Уткир кизи	

TEXNOLOGIYA FANINI O'QITISHDA INTEGRATIV YONDASHUVNING PEDAGOGIK ZARURATI VA NAZARIY ASOSLARI

Qurbonmurotov Eldor Abdusaidovich

Termiz davlat pedagogika instituti mustaqil tadqiqotchisi

Annotatsiya: Maqolada texnologiya fanini o'qitishda integrativ yondashuvning nazariy mazmuni, pedagogik zarurati va kompetensiyaviy ta'lim sharoitidagi metodik qiymati tahlil qilinadi. Texnologik bilimni faqat mehnat amaliyoti bilan cheklash o'quvchining loyihalash, materialni tanlash, texnologik jarayonni rejalashtirish, xavfsizlik talablarini anglash va yakuniy mahsulot sifatini baholash imkoniyatlarini toraytirishi asoslanadi. Integratsiya matematika, fizika, informatika, chizmachilik, ekologik madaniyat va iqtisodiy savodxonlikni texnologik vazifa tarkibida birlashtiruvchi pedagogik mexanizm sifatida talqin qilinadi.

Kalit so'zlar: texnologiya fani, integrativ yondashuv, texnologik kompetensiya, fanlararo aloqadorlik, amaliy faoliyat, kompetensiyaviy ta'lim.

Abstract: This article analyzes the theoretical essence of the integrative approach in teaching Technology, its pedagogical necessity, and its methodological value within competence-based education. It substantiates that limiting technological knowledge solely to labor practice narrows students' opportunities for designing, selecting materials, planning technological processes, understanding safety requirements, and evaluating the quality of the final product. Integration is interpreted as a pedagogical mechanism that combines mathematics, physics, computer science, technical drawing, environmental culture, and economic literacy within the framework of technological tasks.

Key words: technology education, integrative approach, technological competence, interdisciplinary connections, practical activity, competence-based education.

Аннотация: В статье анализируются теоретическое содержание интегративного подхода в преподавании предмета "Технология", его педагогическая необходимость и методическая ценность в условиях компетентностного образования. Обосновывается, что ограничение технологических знаний лишь практикой труда сужает возможности учащихся в области проектирования, выбора материалов, планирования технологического процесса, осознания требований безопасности и оценки качества конечного продукта. Интеграция рассматривается как педагогический механизм, объединяющий математику, физику, информатику, черчение, экологическую культуру и экономическую грамотность в структуре технологической задачи.

Ключевые слова: предмет "Технология", интегративный подход, технологическая компетенция, межпредметные связи, практическая деятельность, компетентностное образование.

KIRISH

Texnologiya fanining ta'lim tizimidagi o'rni o'quvchini tayyor mahsulotni takror ishlab chiqarishga o'rgatish bilan emas, balki mehnat jarayonini ongli ravishda loyihalash, texnik yechimni asoslash, resurslardan oqilona foydalanish va amaliy natijani mas'uliyat bilan baholash imkoniyati bilan belgilanadi. Kompetensiyaviy ta'lim sharoitida texnologik faoliyat bilim, ko'nikma va qadriyatlarning yagona harakat maydoniga aylanadi. Shuning uchun integrativ yondashuv texnologiya darsida yordamchi usul emas, balki o'quvchi tajribasini ilmiy asoslangan faoliyatga aylantiruvchi nazariy-metodik po'ydevor sifatida qaraladi.

Umumta'lim maktabida texnologiya fani tabiiy fanlar, axborot texnologiyalari, tasviriy loyihalash, iqtisodiy hisob-kitob va ekologik mas'uliyat bilan uzviy bog'liqdir. Oddiy amaliy topshiriq ham geometriya, fizik xossalar, materialshunoslik, xavfsizlik, ergonomika, tannarx va estetik mezonlar bilan bog'lanadi. Fanlararo aloqadorlik ongli ravishda boshqarilmasa, o'quvchi faoliyati mayda operatsiyalarni bajarish darajasida qolib ketadi. Integrativ yondashuv aynan mazmuniy bog'lanishlarni ochib berib, texnologik kompetensiyaning chuqurroq shakllanishiga xizmat qiladi.



Ta'lim to'g'risidagi milliy qonunchilik ta'limning uzluksizligi, sifat ko'rsatkichlari, amaliy yo'nalganligi va shaxs rivojiga xizmat qiluvchi natijadorlikni asosiy mezonlardan biri sifatida belgilaydi ^[1]. Xalqaro ta'lim konsepsiyalarida ham texnologiya, raqamli muhit, loyiha, muammoli vaziyat va reflektiv baholash o'quvchi tayyorgarligining muhim tarkibiy qismi sanaladi ^[2, 3]. Demak, integrativ yondashuv texnologiya fani uchun tashqi qo'shimcha emas, balki ta'lim maqsadining zamonaviy talqinidan kelib chiqadigan zaruratdir.

TADQIQOT METODOLOGIYASI

Tadqiqotda nazariy tahlil, qiyosiy-metodik sharhlash, kompetensiyaviy yondashuv asosidagi mazmuniy modellashtirish va texnologiya darslaridagi tipik o'quv vaziyatlarini pedagogik talqin qilish metodlari qo'llanildi. Manba sifatida ta'lim qonunchiligi, texnologik va muhandislik savodxonligi standartlari, tajribaviy ta'lim hamda loyiha metodiga oid fundamental konsepsiyalar tanlandi. Tahlil birligi sifatida texnologiya darsidagi o'quv vazifasi olindi. Unda maqsad, topshiriq mazmuni, fanlararo bilim manbasi, amaliy operatsiya, mahsulot sifati, xavfsizlik, iqtisodiy va ekologik baholash mezonlarining o'zaro aloqasi ko'rib chiqildi. Integratsiya darajasi tasodifiy bog'lanish emas, balki o'quvchining mustaqil qaror qabul qilishiga ta'sir qiluvchi didaktik shart sifatida baholandi.

Metodik talqin uch mezon asosida olib borildi. Birinchi mezon texnologik vazifaning ilmiy asoslanganlik darajasini, ikkinchi mezon amaliy faoliyatning loyihalash xarakterini, uchinchi mezon esa o'quvchining o'z ishini baholash va qayta ko'rib chiqish qobiliyatini ifodalaydi. Mazkur uchlik integrativ yondashuvni faqat fanlararo mavzu tanlash emas, balki faoliyat tarkibini qayta qurish jarayoni sifatida ko'rsatadi.

TAHLIL VA NATIJALAR

Tahlil natijalari integrativ yondashuvning texnologiya fanida to'rt yo'nalishda pedagogik zarurat kasb etishini ko'rsatdi.

Birinchi yo'nalish mazmuniy bog'lanishga taalluqli bo'lib, texnologik jarayon fizik, matematik, informatsion va ekologik bilimlar bilan asoslanadi.

Ikkinchi yo'nalish faoliyatni loyihalashga doir bo'lib, bunda o'quvchi tayyor ko'rsatmani bajarmaydi, balki vazifa shartlarini aniqlaydi, resurslarni tanlaydi va ish ketma-ketligini asoslaydi.

Uchinchi yo'nalish baholash madaniyatiga tegishlidir. Texnologiya darsida natija faqat tayyor mahsulotning tashqi ko'rinishi bilan belgilanmaydi. Ish jarayonidagi xavfsizlik, aniqlik, tejamkorlik, ergonomik talablar, estetik sifati va foydalanuvchi ehtiyojlari natijaning ajralmas o'lchoviga aylanadi.

To'rtinchi yo'nalish reflektiv tajriba bilan bog'liqdir. O'quvchi o'z harakatlarini tahlil qilsa, xato manbasini aniqlay olsa va keyingi yechimni takomillashtirsa, texnologik kompetensiya barqarorlashadi.

Integratsiyaning nazariy asosi tajribaviy ta'lim, loyiha metodi va sotsiomadaniy rivojlanish g'oyalari namoyon bo'ladi. Dewey ta'limni tajriba orqali anglash, Kilpatrick loyiha faoliyatini maqsadli harakat, Vygotskiy esa o'quv rivojini ijtimoiy vositalangan jarayon sifatida talqin qilgan ^[5, 6, 7].

Texnologiya fani aynan ushbu uch ilmiy yo'nalishning kesishgan nuqtasida amaliy bilimni shaxsiy kompetensiyaga aylantiradi. Integrativ yondashuv texnologiya darsida formal fanlararo havolalar bilan cheklanib qolmasligi kerak. Matematika faqat o'lchash amali sifatida, fizika faqat material xossalari eslatish vositasi sifatida, informatika esa faqat kompyuterda rasm chizish ko'rinishida qo'llansa, integratsiya o'zining didaktik kuchini yo'qotadi. Har bir bilim manbasi texnologik muammoni hal etishga bevosita xizmat qilishi zarur.

Texnologik kompetensiya jarayonli tabiatga ega. Unda bilimning to'g'riligi, ko'nikmaning aniqligi, qarorning asoslanganligi va mas'uliyatli munosabat bir-biridan ajralmaydi. O'quvchi materialni tanlashda fizik xossalarga, mahsulot o'lchamlarini belgilashda matematik hisob-kitoblarga, eskiz tayyorlashda chizmachilik madaniyatiga, resurslardan foydalanishda ekologik me'yorlarga, natijani taqdim etishda esa kommunikativ nutqqa tayanadi. Integrativ yondashuv ushbu tarkibiy qatlamlarni yagona o'quv faoliyatiga birlashtiradi.

Pedagogik zarurat yana bir jihat bilan belgilanadi: zamonaviy texnologik muhit tayyor algoritmi bajaruvchi emas, balki vaziyatni tahlil qiluvchi, vositani tanlay oladigan va natijani baholay oladigan shaxsni talab qiladi. Standartlarda texnologik va muhandislik savodxonligi aynan bilish, loyihalash, yaratish va baholash qobiliyatlari bilan tavsiflanadi ^[4]. Demak, integrativ yondashuv o'quvchini real hayotdagi murakkab texnologik vazifalarga tayyorlashning tabiiy yo'lidir. Texnologiya fanidagi integrativ yondashuvning nazariy kuchi o'quv vazifasining tabiatidan kelib chiqadi. O'quvchi biror buyumni tayyorlash jarayonida faqat qo'l harakatlarini bajarmaydi, balki predmetning vazifasi, materialning xossalari, o'lchamlar nisbati, foydalanuvchi ehtiyojlari va xavfsizlik talablarini bir vaqtning o'zida hisobga oladi. Bunday ko'p omilli jarayon alohida fan bo'laklari bilan emas, balki ularning amaliy muammo atrofidagi uyg'unligi orqali boshqariladi.

Integrativ yondashuvning pedagogik zarurati yana o'quvchi motivatsiyasida ham namoyon bo'ladi. Mavhum bilim amaliy natijaga xizmat qilgandagina o'quvchi uchun mazmunli bo'ladi. Masalan, geometriyadagi nisbatlar, fizikadagi mustahkamlik, informatikadagi vizual model va ekologiyadagi tejamkorlik bir mahsulot yechimida qo'llansa, o'quvchi bilimni hayotiy tajriba bilan bog'laydi.

Texnologiya darsida integratsiyani tashkil etish o'qituvchidan metodik aniqlikni talab qiladi. Dars mavzusiga ko'plab fan nomlarini kiritish hali integrativ o'qitish degani emas. O'qituvchi qaysi bilim qaysi texnologik qarorga ta'sir qilishini oldindan belgilab olishi zarur. Ushbu talab bajarilganda fanlararo aloqadorlik dars bezagi emas, balki qaror qabul qilish mexanizmi sifatida xizmat qiladi. Nazariy jihatdan integrativ yondashuv o'quvchi faoliyatining ichki izchilligini ta'minlaydi. Bilim jarayonga, jarayon mahsulotga, mahsulot baholashga, baholash esa keyingi takomillashtirishga ulanadi. Ushbu zanjir uzilsa, texnologik kompetensiya ayrim ko'nikmalar yig'indisiga aylanadi. Zanjir saqlansa, o'quvchi o'z faoliyatini boshqarishni o'rganadi. Maktab texnologiya ta'limida integratsiya o'quvchini kelajakdagi kasbiy faoliyatga tayyorlash bilan ham bog'liqdir.

Zamonaviy ishlab chiqarishda mutaxassis bitta operatsiyani mexanik bajaruvchi emas, balki texnik hujjatni tushunadigan, xavfsizlikni nazorat qiladigan, resurslarni hisoblaydigan va natija sifatini asoslay oladigan shaxs sifatida faoliyat yuritadi. Darsdagi integrativ vazifalar ushbu kasbiy tafakkurning boshlang'ich asoslarini shakllantiradi. Integrativ yondashuvning samaradorligi darsdan keyingi reflektiv tahlilda ham namoyon bo'ladi. O'quvchi ish yakunida qaysi bilim natijaga xizmat qilganini, qaysi qaror xatoga olib kelganini va keyingi safar qanday o'zgarish kiritishini tushuntira olsa, integratsiya uning ichki bilimiga aylangan bo'ladi.

XULOSA

Texnologiya fanini integrativ yondashuv asosida o'qitish nazariy jihatdan fanlararo aloqadorlik, faoliyatga yo'naltirilgan ta'lim, loyiha metodi, tajribaviy o'rganish va reflektiv baholash tamoyillariga tayanadi. Uning pedagogik zarurati texnologik kompetensiyaning murakkab tarkibi bilan izohlanadi: o'quvchi texnik bilimlarni amaliy harakat, xavfsizlik madaniyati, ekologik mas'uliyat, iqtisodiy hisob-kitob va estetik baholash bilan bog'lagandagina ta'lim natijasi barqaror bo'ladi. Integrativ yondashuv texnologiya darsini oddiy mehnat mashg'ulotidan loyihalash, yaratish va baholashga yo'naltirilgan kompetensiyaviy maydonga aylantiradi. Kelgusi tadqiqotlarda ushbu yondashuvning tarkibiy-funksional modeli, diagnostik mezonlari va tajriba-sinov natijalarini alohida empirik asosda yoritish zarur.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati:

1. O'zbekiston Respublikasining "Ta'lim to'g'risida"gi Qonuni. O'RQ-637-son. 2020-yil 23-sentabr. <https://lex.uz/docs/-5013007>
2. UNESCO. Global Education Monitoring Report 2023: Technology in Education: A Tool on Whose Terms? Paris: UNESCO, 2023.
3. OECD. OECD Learning Compass 2030: A Series of Concept Notes. Paris: OECD Publishing, 2019.
4. International Technology and Engineering Educators Association. Standards for Technological and Engineering Literacy. Reston, VA: ITEEA, 2020.
5. Dewey, J. Experience and Education. New York: Macmillan, 1938.
6. Kilpatrick, W. H. The Project Method. Teachers College Record, 1918, 19(4), 319-335.
7. Vygotsky, L. S. Mind in Society: The Development of Higher Psychological Processes. Cambridge, MA: Harvard University Press, 1978.
8. Kolb, D. A. Experiential Learning: Experience as the Source of Learning and Development. Englewood Cliffs: Prentice Hall, 1984.
9. Vuorikari, R., Kluzer, S., Punie, Y. DigComp 2.2: The Digital Competence Framework for Citizens. Luxembourg: Publications Office of the European Union, 2022.
10. UNESCO. ICT Competency Framework for Teachers. Version 3. Paris: UNESCO, 2018.

- 
- 13.00.00 Pedagogika fanlari
 - 13.00.01 Pedagogika nazariyasi. Pedagogik ta'limotlar tarixi
 - 13.00.02 Ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi (sohalar bo'yicha)
 - 13.00.03 Maxsus pedagogika
 - 13.00.04 Jismoniy tarbiya va sport mashg'ulotlari nazariyasi va metodikasi
 - 13.00.05 Kasb-hunar ta'limi nazariyasi va metodikasi
 - 13.00.06 Elektron ta'lim nazariyasi va metodikasi (ta'lim sohaları va bosqichlari bo'yicha)
 - 13.00.07 Ta'limda menejment
 - 13.00.08 Maktabgacha ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi
 - 13.00.09 Ijtimoiy pedagogika
 - 07.00.00 Tarix fanlari
 - 19.00.00 Psixologiya fanlari
 - 01.00.00 Fizika-matematika fanlari
 - 02.00.00 Kimyo fanlari
 - 03.00.00 Biologiya fanlari
 - 09.00.00 Falsafa fanlari
 - 10.00.00 Filologiya fanlari
 - 11.00.00 Geografiya fanlari



MAKTABGACHA VA MAKTAB TA'LIMI

Mas'ul muharrir: Ramzidin Ashurov

Ingliz tili muharriri: Murod Xoliyorov

Musahhih: Alibek Zokirov

Sahifalovchi va dizayner: Iskandar Islomov

2026. №6(1)

© Materiallar ko'chirib bosilganda "Maktabgacha va maktab ta'limi" jurnali manba sifatida ko'rsatilishi shart. Jurnalda bosilgan material va reklamalardagi dalillarning aniqligiga mualliflar ma'sul. Tahririyat fikri har vaqt ham mualliflar fikriga mos kelamasligi mumkin. Tahririyatga yuborilgan materiallar qaytarilmaydi.

"Maktabgacha va maktab ta'limi" jurnali 26.09.2023-yildan O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Adminstratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan №C-5669363 reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan.
Litsenziya raqami: № 136361.

Manzirimiz: Toshkent shahar, Yunusobod tumani
19-mavze, 17-uy.